IV. Dohled nad právními praktikanty a tresty disciplinární.

Praktikant soudní praxi nastupující jest povinen přísežně zaslíbiti, že bude konati veškeré práce jemu svěřené a zachovávati mlčenlivost ve věcech služebních (§ 15 odst. 1 z. o s. org.).

Dohled nad úředním působením právních praktikantů vykonává president sborového soudu prvé instance, v jehož obvodu tito praxi svoji odbývají. Při vrchních soudech přísluší dozor tento presidentu vrchního zemského soudu nebo radovi vrchního z. soudu, kterého president k tomu určil. Při soudech okresních náleží bezprostřední dohled nad praktikanty přednostovi soudu okresního (§ 10 cit. m. n.).

Právní praktikanti, kteří povinnosti zaslíbené zanedbávají nebo porušují, mají býti k plnění povinností těchto přiměřeným napomínáním přidržováni. Zůstává-li napomínání bez úspěchu nebo dopustili li se těžšího porušení povinnosti, může vrchní roud zemský vysloviti, že praktikant jest vyloučen z právní praxe u toho soudu, u něhož dosud byl zaměstnán nebo je-li tu zvláště těžký případ, u všech soudů obvodu dotčeného vrchního zemského soudu. Proti vyloučení z právní praxe přísluší praktikantu stížnost na ministerstvo spravedlnosti, kterou do 14 dnů podati třeba (§ 17 odst. 3. z. o s. org.).

Prameny léčivé (minerální, nerostné) jsou prameny, v nichž zpravidla rozpuštěno jest značnější množství pevných součástí a plynů a kteréž vynikají léčivými účinky na organismus lidský. Prameny léčivé jsou ve vlastnictví státu, země, okresu, obce neb i jednotlivce.

I. Zákonná ochrana pramenů léčivých.

Veliký význam pramenů léčivých pro veřejné zdravotnictví a značný náklad, který zpravidla vymáhá zachování a používání pramenů těch; přimělo zákonodárství, že učiněna v četných směrech pečlivá opatření na ochranu jich.

1. Horní zákon stanoví, že dlužno při povolování kutby šetřiti zájmů veřejných a je-li v té příčině nějakých závad, přísluší rozhodnouti o tom hornímu úřadu ve srozumění s horními úřady správními; na základě tohoto ustanovení byly vytčeny pro léčivé prameny ochranné obvody (rayony) (§ 18 hor. z.). Dále stanoví § 222 hor. zák., že má horní úřad učiniti potřebná bezpečnostní opatření zpravidla ve shodě s politickým úřadem, nastanou-li v podniku horním události, které ohrožují bezpečnost pramenů léčivých.

2. Dle zákona lesního odůvodněno jest zakládati jehličnaté lesy na ochranu léčivých pramenů ve sm. § 19.

3. Zákony vodní. I z ustanovení zákonů vodních vychází jasně na jevo, že i pro prameny léčivé vytknouti jest jakýsi ochranný okršlek k tomu konci, aby při stavbě nových studní nebyla voda odnímána léčivým pramenům. Jednotlivé korunní země vydaly též při úpravě léčebnictví nařízení na ochranu léčivých pramenů; tak ku př. zemský zákon pro Čechy ze dne 27. října 1863 č. 9; dále bylo pro Dol. Rakousy nařízeno výnosem místodržitelství ze dne 20. července 1863 na ochranu léčivých pramenů v Pyrawarthu, že se tam nesmí nová studna budovati a na dosavádních studnách že se nesmí provésti nijaká změna, leč by vymohlo se k tomu přivolení politického úřadu. Pramenů léčivých užívá se jednak jako lázní, jednak ku pití vody jejich.

II. Léčivé lázně.

Léčivé lázně soukromé zříditi lze jen se svolením politického úřadu zemského, které dříve vymoci si má dobrozdání zemské rady zdravotní (§§ 2 a 10 zák. ze dne 30. dubna 1870 č. 68 ř. z.). Koncesse smí se uděliti jen takovým ústavům, kde se léčení provádí dle uznaných vědeckých zásad a podle zevrubně vylíčených, známých method, a jsou-li ústavy tyto podle toho vhodně zařízeny. Udělení koncese jest mezi jiným vázáno podmínkou, že se koncessionář nebude dovolávati — uváděje ústav svůj u veřejnou známost — léčivých method, které mají býti opakem vědeckého způsobu léčení, a že se dále zdrží kramářského vynášení svého ústavu. Všechny léčivé lázně musí být pod vedením a zodpovědným dozorem lékaře oprávněného ku provozování praxe. Politické úřady zemské mají každoročně obsáhlým způsobem podati zprávu o průběhu a výsledku sesóny v důležitých lázeňských místech, jak ve všeobecném správním ohledu, tak i po stránce policie zdravotní a vědy lékařské (rozh. min. vnitra ze dne 8. února 1857 č. 1042). Inspekce lázeňská svěřena jest tam, kde není formálných policejních inspekcí lázeňských, obecním úřadům pod dohledem a kontrolou politických okresních úřadů (rozh. min. sprav. ze dne 16. července 1860 č. 1868) (viz čl. Místa léčivá).

III Prodej vod minerálních.

Zde sluší rozdíl činiti mezi přírodními a umělými vodami minerálními; prodej kyselek potřebí má svolení zemského úřadu. K tomu musí především politický úřad přibrav okresního lékaře komisionelně vyhledati, zda dotčený pramen může dle povahy a uzpůsobení svého poskytovati čistou vodu; dále musí býti předložena kvalitativní i kvantitativní analyse (rozbor studny vypracovaná v některém ověřeném (autorisovaném) chemickém laboratoriu. Za tímto účelem musí se čerpati voda potřebná k onomu vědeckému prozkoumání, pokud se týká, nádoby určené na vodu tu musí se plniti za intervence politického úřadu a připojena býti musí úřední pečeť. Posléze oznámiti jest velikost a tvar nádob do prodeje určených, dále způsob plnění a zátkování, jakož i označení vody. Byly-li splněny všechny tyto podmínky, lze se usnésti o vhodnosti povolení; veškeré útraty spojené s tímto úředním jednáním postihují dotyčnou stranu (viz výn. min. štýr. ze dne 7. května 1875 č. 6032, rozh. min. ze dne 1. srpna 1875 č. 11118).

IV. Výroba a prodej umělých vod minerálních náleží k živnostem koncessovaným (§ 15 ad 14 živn. ř.). Ku výrobě této požaduje se průkaz, že uchazeč nabyl chemických vědomostí nezbytných ku provozování této živnosti buďto na některé technické škole nebo na některém chemickém ústavu, nebo že si zjednal vědomostí těch jsa nejméně 2 roky zaměstnán v některém chemickém laboratoriu nebo v nějaké továrně na umělé vody minerální (nař. min. ze dne 17. září 1883 č. 151). Ku prodávání umělých vod minerálních není předepsán zvláštní průkaz způsobilosti. Přísně jest bdíti nad tím, zda oprávněný patřičně dbá koncesse, a zda provozuje dotyčný podnik ve smyslu policie zdravotní; jakýkoli přehmat v tomto směru dlužno bez ohledu potrestati podle platných předpisů zákonných. Zvláště sluší vytknouti, že se nesmí umělé minerální vodě dáti jméno některého minerálního pramene v tuzemsku nebo cizozemsku stávajícího, a tudíž ani rozhlašovati prodej takovýchto umělých vod pojmenovaných podle známých již pramenů minerálních. Umělých vod mine-

rálních nelze též prodávati ani zasílati v nádobách a v uzavření (kapsle, známka, vypálené znamení a pod.) podobném nebo stejném, v jakých zasílají se přírodní vody minerální (výn. stát. min. ze dne 24. září 1865 č. 16293).

Ministerstvo sprav. obnovilo rozhodnutím svým ze dne 12. května 1868 č. 6520 nařízení bývalého min. státního ze dne 24. září 1865 č. 16293 přikázavši, aby byla učiněna vhodná opatření k nejdůraznějšímu zamezení prodeje a obchodu uměle vyráběných, padělaných vod minerálních (vyhl. místodrž. pro Čechy ze dne 23. května 1868 č. 15 str. 40 z. z.).

Místnosti určené ku přípravě vod minerálních a ku prodeji sodovky a jiných uměle vyráběných vod dlužno opětovně prozkoumati během jara a léta (rozh. min. vnitra ze dne 22. dubna 1865 č. 7522 — viz i čl Voda sodová).

Prameny (v právu vodním).

I. Pojem.

Prameny jsou vody obsažené v pozemku a z něho vyvěrající. Prameny mající oblasť svou i vznik v pohoří (v horách) slují prameny horskými, kdežto četné prameny vznikají z vod pozemních, a jen tyto prameny mohou zpravidla jeviti se předmětem soukromého práva, jsouce zůstaveny užívání vlastníkovu a nabývány jsouce zpravidla zřízením studní. Rozeznávají se pak prameny stálé (permanentní) a prameny občasné (periodické), podle toho, jsou-li tu trvale nebo jen jistý čas a na to se ztrácejíce; dále se činí rozdíl mezi prameny stojícími, stoupajícími, a tekoucími. Stojící a stoupající prameny mají jen pohyb kolmý stoupajíce a klesajíce v nějaké kotlině (prohlubině), v které jsou uzavřeny a odtékají teprve tehdy, překročí li voda tuto prohlubinu. V četných případech nevyvěrá však zdroj těchto pramenů vůbec nad povrch, nýbrž snaží se odtéci, pokud se týká, odtéká pod zemí. Tekoucí prameny vystupují však ihned se svislým pohybem z půdy. Stav výšky pramenů v půdě řídí se stavem hladiny vody v řekách; množství a trvání pramenů závisló jest na množství a rozdělení meteorického podkladu, na povaze kamení, kde se tvoří prameny, na objemu oblasti, kterou pramenu přivádí atmosférická voda. Ztratí-li se pramen, nalezne se zpravidla opět prohloubeným kopáním.

II. Vodní zákony pojednávají v § 4 lit. *a) d)* o pramenech a jich odtoku. Zákon přiznává držiteli pozemku vodu pod zemí utajenou v jeho pozemcích a odtud pramenící t. j. přiznává mu vlastnické právo k vodě této. Zdroj na světlo nevyvěrající, avšak obsažený pod zemí v pozemcích není pojat v § 4 lit. *a)*. Peyrer táže se proto, jakou právní povahu má zdroj t. j. ona voda, která nevyvěrajíc na povrch skrývá se v pozemcích, občas též tu i tam (na některých místech) na povrch vyráží nebo nalézá se ve spojení s nějakou vodou nad povrchem; dále se táže, má-li zákonodárství vůbec a zákon o právu vodním zvlášť nějaký vliv na zdroj, a dospívá k tomu výsledku, že otázky tyto posuzovati jest podle ustanovení občanského zákonníka. Jestiť věcí ve smyslu obč. zákonníka vše to, co slouží potřebám člověka; jen takováto věc jest předmětem práva majetkového, zdroj nad povrch nevyvěrající není zpravidla způsobilým sloužiti potřebě vlastníka pozemku a stává se teprve tehdy předmětem práva soukromého, jakmile se ho upotřebiti dá; při tom podotýká Peyrer, že § 297 o. o. z. pokládá za příslušenství nějaké nemovité věci prostor